

PEȘTERA RACOVIȚĂ

DE

V. SENCU și ȘT. NEGREA

502.7(498)

Peștera Racoviță este situată în Cheile Carașului (Munții Aninei) și a fost descoperită în anul 1963. Are o lungime de 350 m și este frumos împodobită cu concrețiuni. Fauna este reprezentată prin specii troglofile și subtroglofile, care caracterizează principalele asociații ale peșterii.

Munții Aninei, în ultimul timp, și-au dobândit pe deplin faima ce o merită în ceea ce privește bogăția și frumusețea formelor carstice de la suprafață și din subteran. Aici, sub platoșa calcaroasă ce se întinde de la Reșița pînă la Moldova Nouă, din care aproape 2/3 aparțin Munților Aninei, se află 82 de peșteri. Cîteva din ele (Comarnic, Liliecilor, Buhui, Ponor) au intrat în circuitul turistic general sau local, altele așteaptă să fie amenajate spre a-și primi vizitatorii.

Cele mai multe din aceste peșteri își au deschiderile în pereții cheilor formate de majoritatea râurilor care curg prin această zonă calcaroasă.

Rîul Caraș este unul din acestea. După ce străbate longitudinal calcarele, de la nord la sud, la cantonul silvic Jervani își schimbă brusc direcția spre vest, transversal pe structura geologică, tăind chei sălbatice și înguste pînă la Carașova, unde rîul iese din calcare.

Pe lungimea celor 18,6 km ai acestor chei se găsesc 33 de peșteri, unele cunoscute încă de mult timp prin explorările speologice complexe și complete, a căror rezultate au fost publicate într-o amplă monografie a Cheilor Carașului (Val. Pușcariu, T. Rusu și I. Viehmann, 1964).

Peștera Racoviță a fost descoperită de unul din autori (V. Sencu), împreună cu N. Calina din Carașova, și numită astfel în memoria întemeietorului biospeologiei, Emil Racoviță. Ea a fost explorată în octombrie 1964 de către unul din autori (Șt. Negrea) și L. Botoșăneanu, iar în anul 1966 a fost explorată complex de către A. Negrea, L. Botoșăneanu, Emilian Cristea și autorii.

Peștera Racoviță, lungă de 350 m, se află în peretele drept al Cheilor Carașului, la 500 m în avale de confluența Comarnicului cu Carașul (fig. 1).

Accesul în peșteră este posibil prin două intrări. Intrarea principală este situată la 354 m altitudine absolută și 10 m altitudine relativă, are forma unei arcade, lată de 5,6 m și înaltă de 3 m, săpată în calcare barremian-apțiene ca de altfel toată peștera.

Intrarea secundară se află cu 16 m spre nord de prima, la 2,5 m altitudine relativă și are formă de triunghi cu baza de 1,6 m și înălțimea de 2,5 m. Amîndouă intrările sînt orientate spre vest.

Pătrunzînd în peșteră prin intrarea principală, străbatem o galerie largă, slab concreționată, cu vatra acoperită de argilă¹. La punctul 3 galeria se strîmtează, în peretele drept se află frumoase scurgeri parietale, iar pe tavan stalactite și anemolite. Vatra peșterii, pînă la punctul 8, este acoperită de o crustă de CO₃Ca în parte cu microgururi, tapisate cu perle de peșteră. După punctul 3 galeria își schimbă brusc direcția spre est și devine din nou largă. Anemolitele devin din ce în ce mai multe și mai dezvoltate, numărul lor mare fiind în sala cu anemolite de unde galeria își schimbă din nou direcția (fig. 2).

Anemolitele sînt deviate în mai multe direcții, dovedind prin aceasta o schimbare de direcție a curenților de aer. De la sala cu anemolite (fig. 3), galeria se strîmtează, pe pereți se află hieroglife de coroziune și incrustații de CO₃Ca. La punctul 13 se face legătura cu galeria inferioară care, strîmță și înaltă, de forma unei diacaze tectonice, ne conduce afară după 40 m.

Revenind la punctul 13, înainte, galeria cîștigă în înălțime. Lîngă peretele stîng se află frumoase scurgeri parietale și două coloane anemolite, una avînd 4 m înălțime (fig. 4). Vatra galeriei este acoperită cu o crustă de CO₃Ca cu gururi umplute cu argilă, apoi numai de argilă peste care, după canalul ascendent, se află depus guano. După depozitul de guano, vatra peșterii este din nou formată din CO₃Ca cu alternanțe de gururi tapisate în unele locuri cu perle de peșteră. În dreapta, după două canale scurte, apar din nou bogate scurgeri parietale, iar la punctul 19 se află un grup de coloane în jurul cărora tavanul este ornat cu stalactite (fig. 5).

Din sala cascadei, în stînga, pornește o galerie puternic ascendentă care prin arcuire vine deasupra galeriei principale. La începutul galeriei se află numeroase gururi, după care urmează cascada de argint, înaltă de 4 m, formată din cristale de CO₃Ca, a căror fețe scînteiază la lumina lămpilor cu acetilenă. După cascada de argint urmează cascada de argilă, formată din argilă roșie amestecată cu blocuri de calcar care se desprind relativ ușor. De aici înainte talpa galeriei este acoperită cu acest material care o colmatează, făcînd-o inaccesibilă după 22 m.

¹ În continuare, pentru ușurarea descrierii peșterii vom folosi punctele de stație.

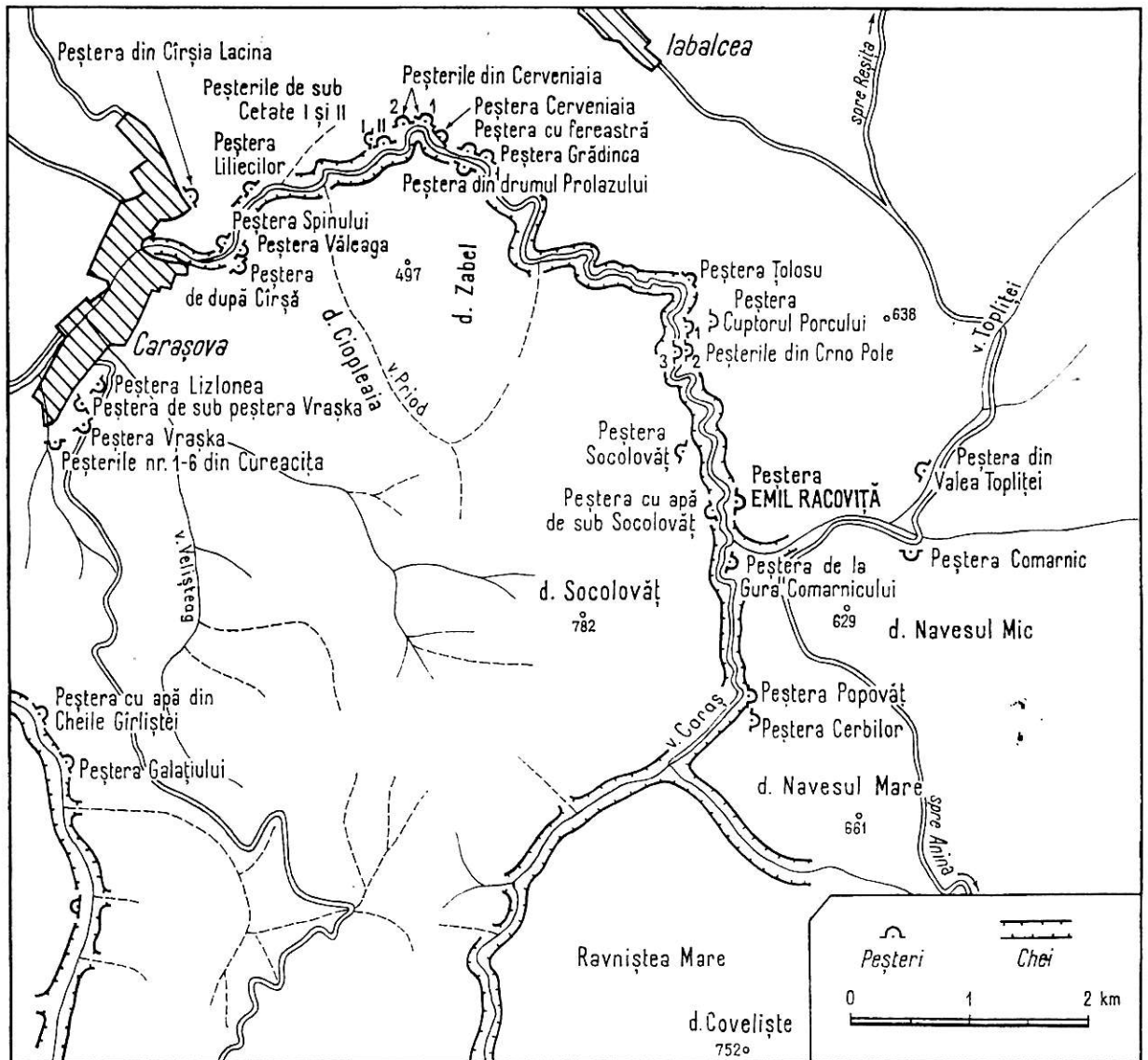

Fig. 1. — Schița cu amplasamentul peșterii Racovița.

În tavanul galeriei se află mai multe hornuri dezvoltate pe o fisură tectonică.

La punctul 24 din sala cascadei se află cascada neagră, înaltă de 1,30 m, formată din cristale de CO_3Ca , înnegrite. În dreapta ei este situat hornul cu trepte, înalt de circa 20 m și cu o pantă de 60° , dezvoltat pe fisura tectonică ce apare în galeria principală la punctul 25. Pe panta hornului se află o cascadă de CO_3Ca , care cade în 12 trepte, fiecare treaptă, prin intermediul unor septe formate tot din CO_3Ca , se sprijină pe treapta următoare. La capătul hornului, în partea lui centrală se află un vâl stalagmitic lung de 2 m, cu un singur fald la capăt.

Între sala cascadei și sala minunată, galeria este săracă în concrețiuni. Sînt abundente însă hieroglifele și lapiezurile de corozie. În tavan se află hornuri și inele de corozie. În această porțiune de galerie iese în evidență, discontinuu, un nivel de eroziune la o înălțime ce variază între 1,2 și 1,5 m.

Sala minunată este formată la intersecția unor fisuri tectonice și, din toată peștera, ea este cel mai frumos împodobită cu concrețiuni pe talpă, pereți și tavan (fig. 6, 7 și 8). După această sală galeria se mai continuă cîțiva metri și apoi se bifurcă. Bifurcația din stînga, la punctul 56, este umplută cu blocuri de calcar prăbușite. Cea din dreapta, mai întii, este strîmtă și scundă, apoi se lărgeste, formînd sala cu prăbușiri. În această sală, care formează partea terminală a peșterii, se află numeroase blocuri de calcar prăbușite printre care te strecuri cu greu. Nu începe îndoială că după sala cu prăbușiri peștera se mai continuă. Pînă în prezent nu am găsit încă nici un loc pe unde am putea pătrunde mai departe.

Ca geneză, pietrișurile rulate din galeria principală, a căror compoziție litologică este foarte variată (calcare, șisturi cristaline și gresii), dovedesc că peștera a fost formată de riul Caraș, prin captare cohidrografică, cînd acesta curgea la nivelul peșterii.

Din punct de vedere climatologic peștera este dinamică, influențată de exterior în zona celor două deschideri prin curenții ce se formează. Temperatura la 26.IX.1965 (h. 11): la exterior, aer $18,3^\circ\text{C}$; la

2 m profunzime în deschiderea principală, aer 14,5°C, planșeu 13,5°C, iar în cea secundară, aer 11,2°C, planșeu 10,8°C; la 26 m profunzime, aer 11,4°C, planșeu 11°C; în fundul peșterii, aer 10,4°C, planșeu 10°C, apa gururilor 9,8—10°C. Umiditatea relativă la aceeași dată a fost următoarea: la exterior 61%; la 2 m profunzime în deschiderea principală 89%; de la 26 m profunzime și pînă în fundul peșterii 98%.

Din punct de vedere biospeologic fauna terestră a peșterii aparține asociațiilor: parietală, a solului intrărilor, a planșeelor zonelor afotice și sinuziei guanoului.

Asociația parietală este bogată în indivizi de diptere și macrolepidoptere. Dincolo de 66 m profunzime, fauna parietală dispare. Trichopterele și lepidopterele sînt cantonate numai la începutul zonei afotice. În compoziția acestei asociații intră și unele elemente guanofile (*Thelesta atricornis*), legate de Caraș (*Potamophylax*) sau de planșeu (coleoptere și colebole). Dintre speciile caracteristice asociației parietale, prezente în peștera Racoviță, cităm: *Meta menardi*, *M. merianae*, *Nemastoma cf. sillii*, *Micropterna nycteroberia*, *Stenophylax vibex speluncarum*, *Scoliopteryx libatrix*, *Triphosa dubitata*, *T. sabaudiata*, *Limnobia nubeculosa*, *Eccoptomera emarginata*, *Helomyza brachypterna* și *Rhymosia fenestralis*. Pe lângă aceste specii troglifile sau subtroglofile mai sînt și altele troglaxene, neinteresante (Șt. Negrea, A. Negrea, 1968). Tot la asociația parietală trebuie să amintim de chiroptere. La 17.X. 1964 și 26.IX. 1965 era prezentă în peșteră o colonie de *Myotis*, formată din cîteva zeci de exemplare, precum și cîteva indivizi izolați de *Rhinolophus ferrum-equinum*.

Asociația solului din zona celor două intrări, compusă din elemente endogee provenite din frunzarul și humusul de la exterior, nu prezintă interes biospeologic. În schimb, asociația planșeelor din zona afotică a peșterii conține elemente caracteristice. Astfel, pe planșeul stalagmitat și argilos din această zonă se întîlnesc numeroși indivizi în căutare de materie organică în descompunere și sute de cadavre (concreționate sau nu) de *Brachydesmus troglobius* (specie central sud-est-europeană, troglofilă, care la Cazanul Dunării trăiește și la exterior), iar în fundul peșterii indivizi izolați de *Trichoniscus* (aparținînd probabil unei specii troglobionte). Pe lemnele putrede și pe dejecțiile de pîrș pot fi observați indivizi de *B. troglobius*, *Trachysphaera* sp. (numai în cotloanele din porțiunea finală), *Nemastoma cf. sillii*, *Heteromurus nitidus* și *Lepidocyrtus serbicus* (element troglifil, comun în Carpați).

Acumulările de guano existente în peșteră atrag și ele diferite specii, printre care elemente caracteristice sinuziei guanoului. Guanoul zonei obscure, adunat pe sub locurile de colonii de lilieci, în strat gros pînă la 20 cm, umed și afinat, pe alocuri acoperit cu mușgai, conține o faună săracă, compusă din *Brachydesmus troglobius* (zeci de exemplare în fiecare acumulare de guano), speciile de colebole deja amintite, stafilinide adulte și *Thelesta atricornis* (musca guanoului, specie guanofilă). La 60 m profunzime există un strat de guano umed de 2—3 cm grosime, cu lemne putrede pe substrat argilos în care, pe lângă elementele deja enumerate, mai trăiesc specii de acarieni, araneidul *Centromerus drescoi* (specie troglifilă, endemică în Carpați), larve de coleoptere și phoridae.

Peștera Racoviță conține și resturi scheletice actuale variate, incluse sau nu în crusta stalagmitică: **Reptilia**, **Aves**, **Carnivora** (*Vormela peregusna*, *Martes foina*, *Felis sylvestris*), **Artiodactyla** (*Rupicapra rupicapra* — capra neagră, *Capra? Ovis?*), **Rodentia** (*Glis glis*, *Muscardinus avellanarius*, *Clethrionomys glareolus*, *Microtus arvalis*, *Microtus* sp., *Apodemus sylvaticus*), **Chiroptera** (*Myotis capaccini*, *Rhinolophus ferrum-equinum*). În nișele laterale și chiar în galeria principală există mai multe «cimitire», aglomerări de resturi scheletice de rozătoare și chiroptere (A. Negrea, L. Botoșăneanu, Șt. Negrea, 1967).

Peștera Racoviță face parte din rezervația naturală Cheile Carașului-Comarnic și este remarcabilă prin concrețiunile sale variate și intacte, precum și prin fauna sa terestră. Din acest motiv se impune luarea de măsuri de către Subcomisia monumentelor naturii din Timișoara pentru a fi pusă sub ocrotire.

PEȘTERA RACOVITĂ (LA GROTTA RACOVITZA)

RÉSUMÉ

Peștera Racoviță (La grotte Racovitzza), nommée ainsi à la mémoire du fondateur de la Biospéologie, Emile Racovitzza, se trouve dans les monts Aninei à une altitude de 354 m. Elle a été découverte en 1963. La grotte se compose d'une galerie fossile longue de 350 m, sur le tracé de laquelle se trouvent plusieurs salles développées à l'intersection des fissures tectoniques. Elle a été formée par une capture cohydrographique de la rivière Caraș. Il y a dans la grotte de belles concrétions (stalactites, stalagmites, colonnes, coulées pariétales) et des formes de corrosion (hiéroglyphes de corrosion, lapies, anneaux de corrosion).

La grotte est chaude et relativement humide (10,4—14,5°C), favorisant le développement de la faune cavernicole.

Remarquable par les espèces troglaphiles et soustroglophiles, cette faune contient les associations suivantes: l'association pariétale (riche en individus, avec des espèces caractéristiques d'Aranéides, Trichoptères, Lépidoptères et Diptères), l'association des planchers de la zone aphotique de la grotte (avec des espèces caractéristiques de Diplopodes et Isopodes), et la synusie du guano (avec une espèce guanophile de Diptères).

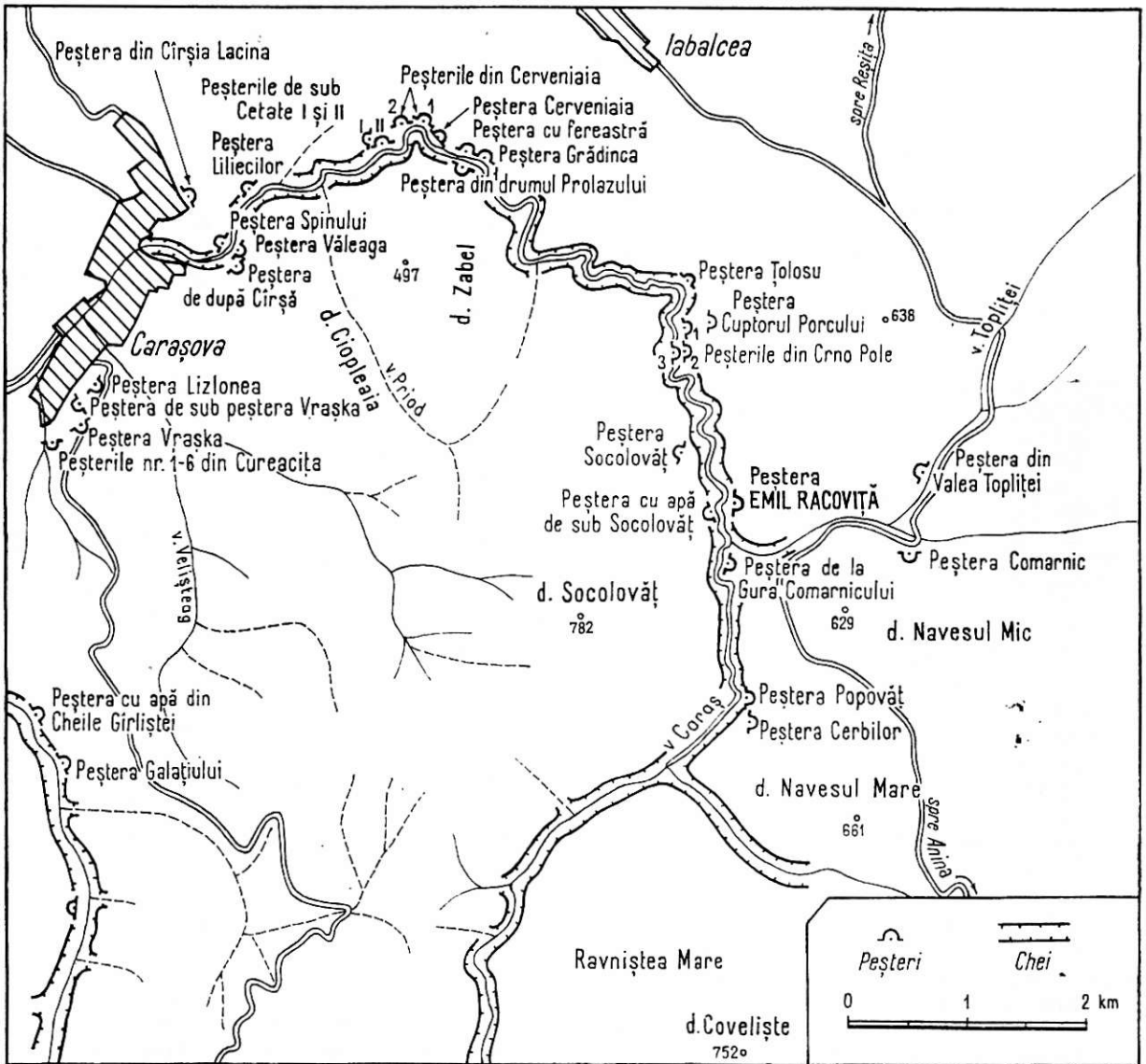

Fig. 1. — Schița cu amplasamentul peșterii Racoviță.

În tavanul galeriei se află mai multe hornuri dezvoltate pe o fisură tectonică.

La punctul 24 din *sala cascadei* se află *cascadea neagră*, înaltă de 1,30 m, formată din cristale de CO_3Ca , înnegrite. În dreapta ei este situat *hornul cu trepte*, înalt de circa 20 m și cu o pantă de 60°, dezvoltat pe fisura tectonică ce apare în galeria principală la punctul 25. Pe panta hornului se află o cascadă de CO_3Ca , care cade în 12 trepte, fiecare treaptă, prin intermediul unor septe formate tot din CO_3Ca , se sprijină pe treapta următoare. La capătul hornului, în partea lui centrală se află un vâl stalagmitic lung de 2 m, cu un singur fald la capăt.

Între *sala cascadei* și *sala minunată*, galeria este săracă în concrețiuni. Sînt abundente însă hieroglifele și lapiezurile de coroziuune. În tavan se află hornuri și inele de coroziuune. În această porțiune de galerie iese în evidență, discontinuu, un nivel de eroziune la o înălțime ce variază între 1,2 și 1,5 m.

Sala minunată este formată la intersecția unor fisuri tectonice și, din toată peștera, ea este cel mai frumos împodobită cu concrețiuni pe talpă, pereți și tavan (fig. 6, 7 și 8). După această sală galeria se mai continuă cîteva metri și apoi se bifurcă. Bifurcația din stînga, la punctul 56, este umplută cu blocuri de calcar prăbușite. Cea din dreapta, mai întii, este strîmtă și scundă, apoi se lărgeste, formînd sala cu prăbușiri. În această sală, care formează partea terminală a peșterii, se află numeroase blocuri de calcar prăbușite printre care te strecuri cu greu. Nu încape îndoială că după *sala cu prăbușiri* peștera se mai continuă. Pînă în prezent nu am găsit încă nici un loc pe unde am putea pătrunde mai departe.

Ca geneză, pietrișurile rulate din galeria principală, a căror compoziție litologică este foarte variată (calcare, șisturi cristaline și gresii), dovedesc că peștera a fost formată de riul Caraș, prin captare cohidrografică, cînd acesta curgea la nivelul peșterii.

Din punct de vedere climatic peștera este dinamică, influențată de exterior în zona celor două deschideri prin curenții ce se formează. Temperatura la 26.IX.1965 (h. 11): la exterior, aer 18,3°C; la

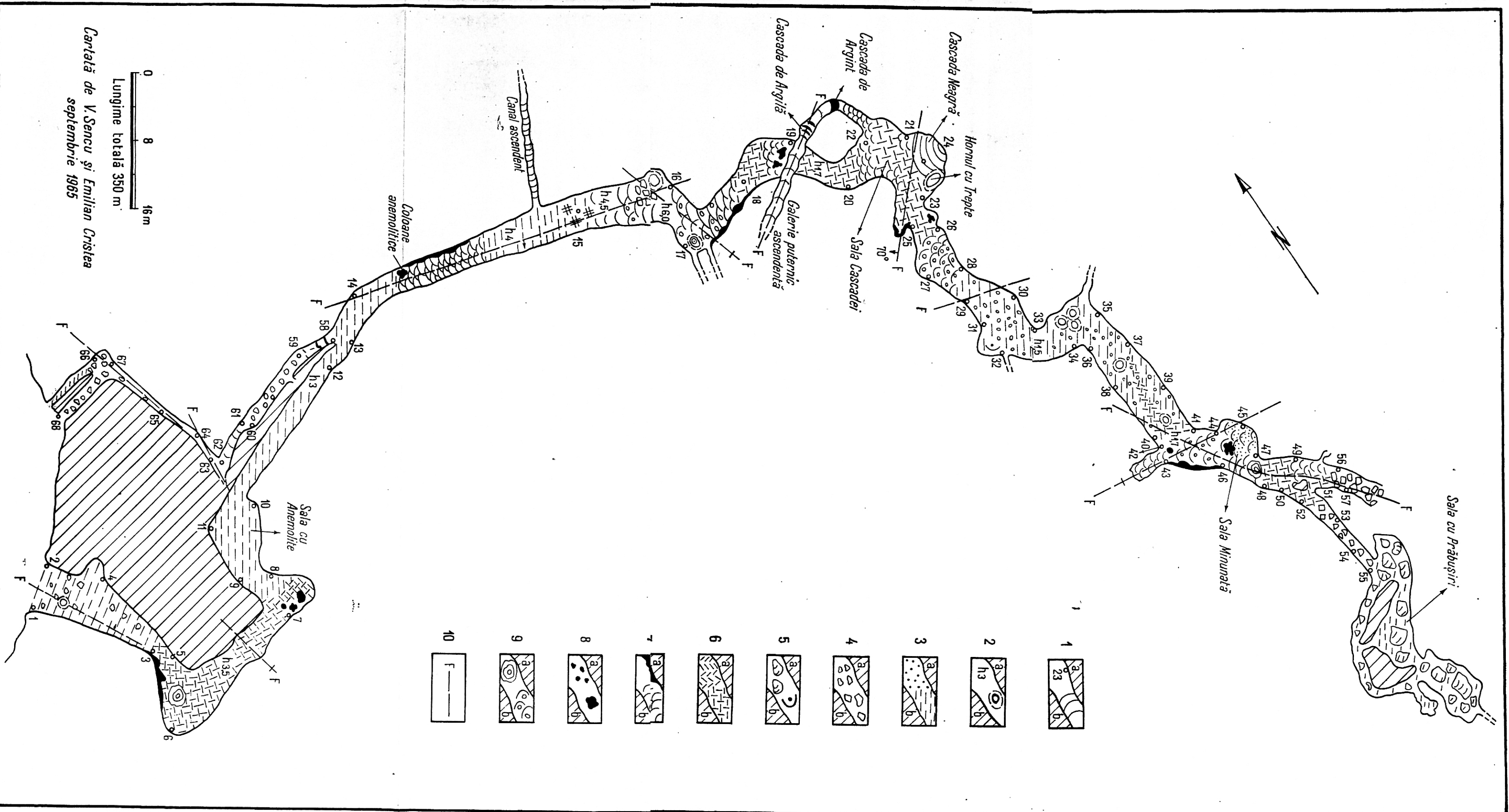

Fig. 2. — Peștera Racovița.
 1, a, puncte de vizare; b, izobilie; 2, a, înălțimea la tavan; b, horn; j, a, mîșc; b, argilă; 4, a, piatră; b, bologna; 5, a, blocuri pășugile; b, ponor temporar; 6, a, vară de roacă vie; b, vară de concrețiuni calcaroase; 7, a, curguri
 parțiale; b, gururi; 8, a, stalagmită; b, colan stalagmitic; 9, a, dom stalagmitic; b, gururi cu perle de peșteră; 10, falie.